

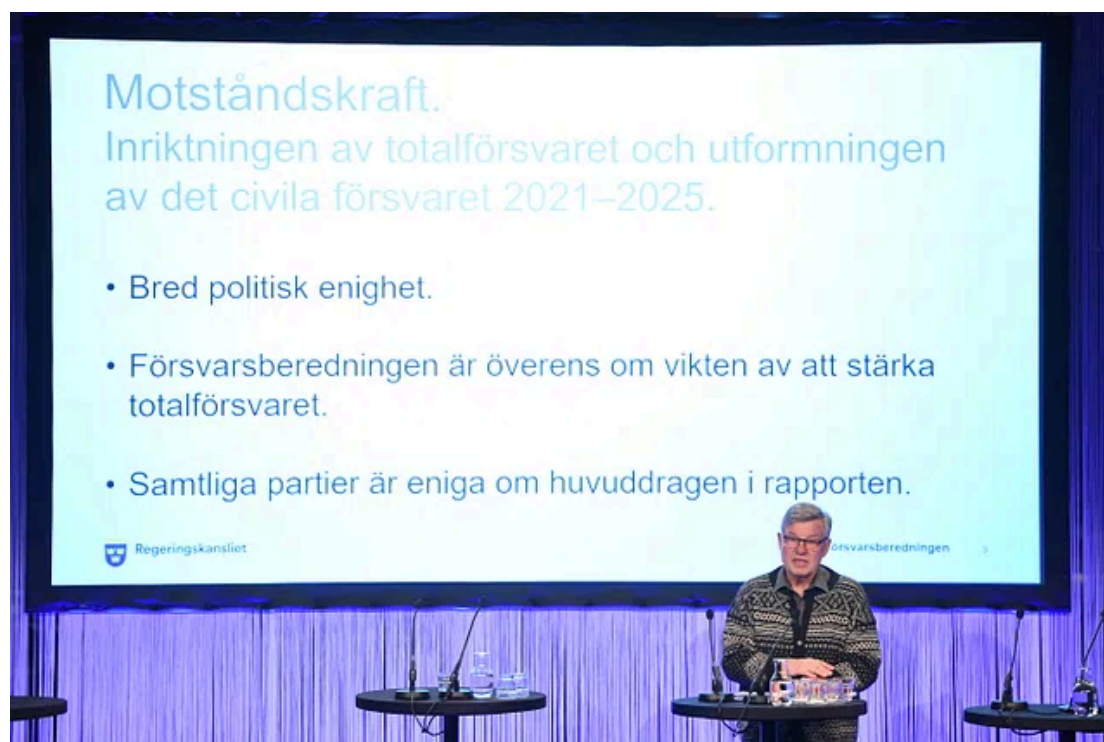
Svenska Dagbladet

Gäst Säkerhetsrådet

Totalförsvaret behöver förmåga här och nu

Freddy Jönsson Hanberg, om att arbetet med att återuppbygga totalförsvaret präglas av för lite resurser och för långa tidsperspektiv.

Publicerad 2019-02-28

I december 2017 kom Försvarsberedningens rapport om totalförsvaret – Motståndskraft. Foto: Henrik Montgomery/TT

Det här är en text från SvD Ledare. Ledarredaktionen är partipolitiskt oavhängig med beteckningen obunden moderat.

I dagarna har Försvarsmakten (FM) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lämnat in en rapport till regeringen som beskriver hur arbetet med att etablera en sammanhängande planering för totalförsvaret fortskrider. Som jag tidigare påpekat i en artikel i Säkerhetsrådet debatterades frågan om samordning av totalförsvaret i Riksdagen redan 2015. Totalförsvarfsstiftelsen har å sin sida upprepade gånger efterlyst ett förmågeramverk och en ledningsmodell – och även lämnat in ett förslag i form av studier till regeringen och till Försvarsberedningen.

FOI och FHS har i ett mycket gediget arbete med metoden ”SPL” (Svensk Planerings- och Ledningsmetod) sedan snart ett decennium skapat goda förutsättningar för sammanhängande planering. I sin artikel i Säkerhetsrådet skriver Camilla Asp (MSB) och Gabor Nagy (FM) om Förvarshögskolans stöd i, dock inte om SPL.

Alla dessa dokument, studier och debatter är öppna och går att finna via hemsidor eller myndigheters och departements registraturer.

Det mest iögonfallande i de två myndigheternas rapport är förslaget om det sammanhängande planeringssystemet för det civila försvaret. Planeringssystemet är tänkt att ha en planeringshorisont på en till två försvarsbeslutsperioder. Försvarsberedningen utgår sedan gammalt ifrån den av myndigheterna föreslagna femårscykeln. Beredningen lämnar sin rapport den 14 maj i år och den avser nästa försvarsbeslut (2020) för genomförande under perioden 2021–2025. Så har det även tidigare sett ut – och påfallande ofta har försvarsberedningarna i backspegeln hamnat i fel fas när omvärlden sprungit ifrån dem.

Minns den dåvarande försvarsberedningens ordförande Cecilia Widegren som 2012 twittrade om att Europa är säkrare än på länge och att Ryssland drar sig österut. Ett år senare utbröt euromajdan, Krim ockuperades och östra Ukraina invaderades.

MSB och FM tycks dock inte ta särskilt intryck av den nuvarande Försvarsberedningens (och för den delen Riksrevisionens) nyktra utsagor om bristande styrning och samordning utan skriver i rapporten:

”Bevakningsansvariga myndigheter och ett antal landsting och kommuner har genomfört ett omfattande arbete som har ökat kunskapen och förståelsen för vilka åtgärder som behöver vidtas i händelse av höjd beredskap eller krig...”

Detta är inte ett betryggande styrkebesked utan säger tvärtom något om hur långsamt kvarnarna mal. Kunskap och förståelse är grundläggande, men det är först när förmågor övas och prövas som vi vet hur hög tröskeln är. Frågan är om det då verkligen är rätt väg att öka planeringshorisonten till ett decennium?

Att kritisera FM och MSB har ändå lite av karaktären ”skjut pianisten om du inte gillar musiken” över sig. Försvarmakten 2019 är inte Försvarmakten 1989 eller 1999 och faktiskt inte ens 2009. Förväntningarna får därför inte vara för höga. Trots alla nyhetsartiklar om återtagen förmåga och försvarmaktsövningar fortsätter den samlade förmågan att sjunka, och då särskilt i jämförelse med angriparens förmåga. MSB utvärderade skogsbränderna 2014 – bara för att göra om många av misstagen 2018.

Detta är trots dessa graverande omständigheter inte i första hand myndigheternas fel. Rikspolitiken ser inte problemet med att statens kärna är svag och försvagas, fattar inte beslut tillräckligt snabbt och håller inne med medel och resurser – och värst av allt – fortsätter att vara luddig och otydlig.

Fler och fler av de utredningar som nu påbörjats verkar ha karaktären av det som i näringslivet benämns ”baseline study”, alltså en studie som beskriver nuläge, utgångsläge och förutsättningar för ett projekt. Det konstateras att en rad förutsättningar finns eller saknas, och det konstateras att ett antal åtgärder är vidtagna medan andra återstår. Vi är många nu som väntar på ”grodhoppet”, det stora utvecklingssprånget.

När kommer den stora penningpåsen? När börjar vi se skillnad i verkligheten? När kommer krav på förmågor?

Begreppet ”programplan” är nytt och det sänder fel signaler. Det är oklart vem som skriver programplanen och vad den skall omfatta, men intrycket är att man istället för korta iterationer baserade på övningar som utvärderas önskar ta ett långt och stort helhetsgrepp – något som dagens höga och ständigt ökande utvecklingstakt inte kommer att medge. Fortfarande saknas förmågeramverket. Hur skall man kunna bedöma förmågor utan att besluta om regler och grunder för värdering av totalförsvarsförmågor? Finns det metoder för kontroll och uppföljning?

Riksrevisionen bör redan nu verka aktivt för att utvärdera effekter av totalförsvarets planering och övning, självklart mot ett ramverk, så att tröskeln höjs över hela bredden – inte bara för militärt försvar utan alla delar av totalförsvaret.

FREDDY JÖNSSON HANBERG är rådgivare, reservofficer och grundare av Totalförsvarsstiftelsen.

Läs mer om civilt försvar i Säkerhetsrådets serie:

- * Freddy Jönsson Hanberg [Så illa är läget för det civila försvaret.](#)
- * Emma Wiesner [Energiförsörjningen är en säkerhetsfråga.](#)
- * Claes Arvidsson [Skogsbränderna sommaren 2018.](#)
- * Camilla Asp och Gabor Nagy [Steg för steg bygger vi svensk totalförsvarsförmåga.](#)

